

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. Vtrum accidentia sint sine subiecto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Super Quæstionem septuagesimamseptimam.

In quæst. ista, de accidentibus eucharistie omnia tanta opinio variatur, ut solidior rationabiliorque via appareat, notandum duxi, duplicem esse opinionem de modo essendi istorum accidentium

QVÆSTIO LXXVII

De accidentibus remanentibus in hoc sacramento, in octo articulos diuisa.

INDE considerandum est, de accidentibus remanentibus in hoc sacramento.

Et circa hoc quaruntur octo.

Primo, Vtrum accidentia, quæ remanent, sint sine subiecto.

Secundo, Vtrum quantitas dimensionum, sit subiectum aliorum accidentium.

Tertio, Vtrum huiusmodi accidentia possint immutare aliquid corpus extrinsecum.

Quarto, Vtrum possint corrumpi.

Et circa hoc quaruntur octo. Primo, Vtrum accidentia, quæ remanent, sint sine subiecto. Secundo, Vtrum quantitas dimensionum, sit subiectum aliorum accidentium. Tertio, Vtrum huiusmodi accidentia possint immutare aliquid corpus extrinsecum. Quarto, Vtrum possint corrumpi. Et circa hoc quaruntur octo. Primo, Vtrum accidentia, quæ remanent, sint sine subiecto. Secundo, Vtrum quantitas dimensionum, sit subiectum aliorum accidentium. Tertio, Vtrum huiusmodi accidentia possint immutare aliquid corpus extrinsecum. Quarto, Vtrum possint corrumpi.

Accidentia, quæ remanent, sunt sine subiecto. Secundo apparet, quia non est hic affirmandum miraculum, quod non sequatur ex consecratione, & paucitas miraculorum prælegenda est potius quam multitudo: sed sic ponendo, vniu- solum miraculum ponitur, quod est consecrationis est annexum.

Quinto, Vtrum ex eis possit aliquid generari.

Sexto, Vtrum possint nutri- re.

Septimo, De fractione panis consecrati.

Octauo, Vtrum vino consecrato possit aliquid permisseri.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum accidentia remaneant sine subiecto in hoc sacramento.

AD PRIMUM sic proceditur. Vtrum accidentia non remaneant in hoc sacramento sine subiecto. Nihil enim in ordinatum, aut fallax debet esse in hoc sacro ueritatis: sed accidentia esse sine subiecto, est contra-

non est intelligibile absque nouo miraculo. Et hinc quoque apparet soliditas huius opinionis, dum unico miraculo salua: omnia apparentia, & naturalitatem omnium actionum, & passio num. Nec immediata consecratio horum a Deo, prohibet corruptionem naturalem eorum: quoniam non plus ex immediata consecratione manentur, quam cum mediante substantia consecrantur: est enim consecratio Dei suavis rebus consecratis, & ideo non consecratio diuina, sed res consecrata, succumbit agenti naturali corruptenti. Nec oportet sollicitum esse circa entitatem prædictorum, si modi essendi proprietatis vis, virtutisque substantia ipsa siquidem res de genere accidentium, pura quantitas cum suo esse, sit a Deo vis virtusque substantia, habens actum modumque substantia. Manifestatur autem hoc esse non solum possibile, sed rationabile discurrendo per ea quæ apparent, & opinata in philosophia uidemus imprimis in elementis quædam non semina, sed proportionalia seminibus cum generantur animalia ex putrefactione. Videmus quoque imperfectissima entia, qualia sunt semina, vicem gerere perfectorum animalium cum generantur animalia perfecta per propagationem: opinamur quoque dari proportionalia membra, puta in caribus corde aliquid proportionale, loco cordis credimus quoque lumen effici vim astru illius, in quo recipitur, pura lux tenent multi, ut infra patebit, accidentia propria esse vires ipsas substantiarum. Ex quibus omnibus, si aduerterimus quantitas esse rem propinquam, & quasi proportionalis naturæ cum materia, non apparebit impossibile aut a ratione alienum, quod ipsamet res, quæ est quantitas, fiat vicemateria, & sit, ac suppleat materiam officium, velut quoddam proportionale materię, sicut proportionale cordi facit officium cordis: nec oportet aliam entitatem querere: quoniam accidentia fluunt a principijs essentialibus substantia ex hoc ipso, quod a principijs illis fluunt, sunt non solum accidentia, puta calor, sed sunt vis & virtus substantia, ita quod possunt producere substantiam, ut inferius amplius patebit (quamuis quidam sentiant contrarium) ita quantitas eucharistia potest sortiri a suprema omnium substantiarum, ut ipsamet quantitas sit vicem substantia. &c. multo enim vehementioris ac inimicioris efficacis est prima substantia actio, quam quicumque fluxus accidentis a principijs substantialibus subiecti. Hic est ergo modus, quo facillime absque multiplicatione tam miraculorum, quam entitatum, saluantur apparentia circa accidentia eucharistia inter agendum, & patiendum.

Quibus prælibatis, ad singula descendendo, perspice in 1. articulo huius littere in responsione ad quartum, primum quod diximus, scilicet quod accidens transire de quo est, in quod est, & est deinceps compositum ex quod est, & quo est. Perspice secundum in articulo 2. in responsione ad primum, quantitatem transire de subiecto medio in recipiendo, in subiectum in sustentando. Perspice tertio in articulo 3. in responsione ad tertium id quod Tertia S. Thomæ. II 2 quod

Supra q. 75. ar. 5. & 1. di. 47. ar. 4. co. & 4. di. 15. q. 1. ar. 1. & 4. con. c. 2. a. 6. 7. & 65. & quol. 1. ar. 1. & quol. 4. ar. 5. & op. 2. c. 8. & 1. Cor. 1. nec. 5.

Non alio modo presentem sed vide...

ipsonem...

eg. 2. 1. 2.

op. 1. 2.

corp. 1. 2.

ca. 1. 2.

ca. 1. 2.

ad diximus de acci-
dentibus fluentibus
a substantia, sed oc-
currunt in hoc loco
duo tollerabilia Sco-
te in 12. di 4. Primū
est, q̄ forma substā-
tialis generi non sit
immediatē a forma
substāciali generātis.
Sc̄d̄m est, q̄ quali-
tates agunt in virtu-
te formę substantia-
lis, producendo sub-
stantiam. Et Sco. qui
dem loquū circa hęc
processum facit: ego
autem quia de sacra-
mentis tracto, &
huiusmodi disputa-
tio nō est necessaria
ad sacramenti noti-
tiam, pertranseundū
censeo: declarando
tamen sensum Au-
ctoris, quem noluit
forte intelligere Sco-
tus: quoniam si illum
intelligisset, non sic
arguisset.

Cū dicimus quali-
tates agere in virtu-
te formę substantia-
lis, non somniamus
rem aliā absolutam
aut respectivā, sed
ipsam qualitatem esse
virtutem illius sub-
stācie. sicut dicimus
semen esse virtutem
generātis. & propte-
rea sicut conseruato
semine, semen bouis
generat bouē, & se-
men hominis gene-
rat hominē, procul-
dubio in virtute ho-
minis a quo fluxit
(sol. n. & homo ge-
nerant hominem, vt
dicitur 2. phys.) &
tū non oportet se-
men illud subordi-
nari defuncto ho-
mini ita quōd refer-
ratur ad illum, aut
moueatur ab illo: sicut
est enim seruari sicut
fluxit ab illo: ita
qualitas unī conuer-
si in sanguinē Chri-
sti, quia erat virtus
uini, si pro quia, con-
seruatur sicut erat,
productiua est vini.
conuerteret. n. gur-
tam aqua in vinum
non minus, quā si
substantia vini sub-
esset. Nec oportet
subordinari vino eō
uero, nec moueri
ab illo: sed dicitur
agere in virtute il-
lius, quia est virtus,
quę fluxit ab ipso:
sed hęc metaphysi-
cis resolutione re-
seruamus. Reliqua
quę supra diximus,
in artic. 5. & 8. clare
habentur.

Lib. 4. me. ca. 2. text. 28. to. 3.

Referetur de conse. dist. 2. q. 1. species.

675. ar. 3. &

In li. 4. Tri. m. an. e. me

rum ordinē, quē Deus natura
indidit: videtur etiam ad quan-
dam fallaciam pertinere, cum
accidentia naturaliter sint signa
naturę subiecti: ergo in hoc sa-
cramento non sunt accidentia
sine subiecto.

¶ 2. Præter fieri non potest etiam
miraculose, q̄ definitio rei ab
ea separatur, vel q̄ uni rei con-
ueniat definitio alterius rei, pu-
ta q̄ homo manens homo, sit
animal irrationabile: ad hoc nō
sequeretur contradictoria esse
simul: hoc enim quod signifi-
cat nomen rei, est definitio, vt
dicitur in 4. metaph. * sed ad de-
finitionem accidentis pertinet,
q̄ sit in subiecto: ad definitio-
nem verō substantię, quod per
se subsistat, non in subiecto: nō
ergo potest miraculose fieri, q̄
in hoc sacramento sint acciden-
tia sine subiecto.

¶ 3. Præter. Accidens indiuidua-
tur ex subiecto: si ergo acciden-
tia remanent in hoc sacramen-
to sine subiecto, non erunt indi-
uidua, sed uniuersalia: quod pa-
tet esse falsum, quia sic non es-
sent sensibilia, sed intelligibilia
tantum.

¶ 4. Præter. Accidentia per conse-
crationē huius sacramenti, non
adipiscuntur aliquam compo-
sitionem: sed ante consecratio-
nem non erant composita, ne-
que ex materia & forma, neque
ex quo est, & quod est: ergo etiā
post consecrationem non sunt
composita altero horū modo-
rū, quod est inconueniens: quia
sic essent simpliciora, quā an-
geli: cum tamen hęc accidentia
sint sensibilia: non ergo accide-
ntia remanent in hoc sacramen-
to sine subiecto.

SED CONTRA est, quod Gre-
gor. * dicit in Homil. Paschali,
quod species sacramētales sunt
illarum rerū uocabula, quę an-
te fuerunt, scilicet panis, & ui-
ni: & ita cum non remaneat
substantia panis, & uini, uide-
rur, quod huiusmodi species re-
maneat sine subiecto.

RESPON. Dicendum, quod
accidentia panis & uini, quę sen-
su deprehenduntur in hoc sacra-
mento remanere post consecra-
tionem, non sunt sicut in subie-
cto in substantia panis, & uini,
quę non manent, ut supra * ha-
bitum est: neque etiam in for-
ma substantiali, quę nō manent,
& si remaneret, subiectum esse
nō posset, ut patet per Boc. * in
lib. do. Trini. Manifestum est et,
q̄ huiusmodi accidentia non

sunt in substantia corporis, & sanguinis Christi si-
cut i subiecto: quia substantia humani corporis nul-
lo modo potest his accidentibus affici: neque etiā
est possibile, quod corpus Christi gloriosum, &
impassibile existens, alteretur ad suscipiendas hu-
iusmodi qualitates. Dicunt autem quidam, quod
sunt sicut in subiecto in aere circumstante: sed nec
hoc esse potest. Primo quidem, quia aer non est
huiusmodi accidentiū susceptiuus. Secundo, quia
huiusmodi accidentia nō sunt ubi est aer: quinim-
mo ad motum harum specierum, aer depellitur.
Tertio, quia accidentia non transeunt de subiecto
in subiectum, ut scilicet idem accidens numero,
quod primo fuit in uno subiecto, postmodū fiat
in alio: accidens enim numerum accipit a subie-
cto, unde non potest esse, q̄ idem numero manēs,
sit quę in hoc, quandoq; in illo subiecto. Quar-
to, quia cum aer nō spoliatur accidentibus proprijs,
simul haberet accidentia propria, & aliena: nec po-
test dici, quod hoc fiat miraculose uirtute cōsecra-
tionis: quia uerba consecrationis hoc non signifi-
cant, quę tū non efficiunt, nisi suū significatum: &
ideo relinquunt, q̄ accidentia in hoc sacramento,
manent sine subiecto: quod quidem uirtute d di-
uina fieri potest: cum enim effectus magis dependat
a causa prima, quā a causa secunda, Deus qui est
prima causa substantię, & accidentis, per suam infi-
nitā uirtutem conseruare potest in esse accidens, sub-
tracta substantia, per quam conseruabatur in esse
sicut per propriam causam: sicut et alios effectus
naturalium causarum potest producere sine natu-
ralibus causis: sicut humanum corpus formauit
in utero Virginis, sine uirili semine.

AD PRIMUM ergo dicendum, q̄ nihil prohibet
aliquid esse ordinatum secundum cōem legem na-
turę, cuius tamen contrarium est ordinatum fm
speciale priuilegium gratię, ut patet in resuscitatio-
ne mortuorum, & in illuminatione cęcorū: prout
etiam in rebus humanis quędam aliquibus con-
ceduntur ex speciali priuilegio præter legem com-
munem: & ita et licet sit secundum communem
naturę ordinem, q̄ accidens sit in subiecto, ex spe-
ciali tamen ratione secundum ordinem gratię, acci-
dentia sunt in hoc sacramento sine subiecto, pro-
pter rationes supra inductas. *

AD SECVNDVM dicendū, q̄ cum ens non sit ge-
nus, hoc ipsum quod est esse, non potest esse essentia
substantię, uel accidentis: nō est ergo definitio sub-
stantię, ens per se sine subiecto: nec definitio acci-
dentis, ens in subiecto: sed quidditati seu essentia
substantię competit habere esse non in subiecto:
quidditati autem siue essentię accidentis competit
habere esse in subiecto: in hoc autem sacramento
non datur accidentibus, q̄ ex ui suę essentię nō
sunt in subiecto, sed ex diuina uirtute sustentante:
& ideo non desinunt esse accidentia: quia nec se-
paratur ab eis definitio accidentis, nec competit
eis definitio substantię.

AD TERTIVM dicendum, q̄ huiusmodi acciden-
tia acquisierunt esse indiuiduum in substantia pa-
nis, & uini: quia conuersa in corpus & sanguinem
Christi, remanent uirtute diuina accidentia in illo
esse indiuiduato, quod prius habebant: unde sunt
singularia & sensibilia.

AD QVARTVM dicendum, q̄ accidentia huiusmodi,
manente substantia panis, & uini, nō habebāt ipsa
esse nec alia accidentia, sed subiecta corū habebant
huiusmodi esse per ea: sicut nix est alba per albedinem,
sed post consecrationem ipsa accidentia, quę
remanent,

In corp.

App. lib. 1. c. 2.

Lib. 1. ar. 3. p. 1.

remanent, habent esse, unde sunt composita ex esse, & quod est, sicut in prima parte de angelis dictum est, & cum hoc, habent compositionem partium quantitativarum.

ARTICVLVS II.

Vtrum in hoc sacramento quantitas dimensua panis vel vini, sit aliorum accidentium subiectum.

AD SECVDVM sic proceditur. Vt in hoc sacramento quantitas dimensua panis vel vini, non sit aliorum accidentium subiectum. Subiectum enim accidentis non est accidens: nulla enim forma potest esse subiectum, cum subijci pertineat ad proprietatem materiae: sed quantitas dimensua est quoddam accidens, ergo quantitas dimensua non potest esse subiectum aliorum accidentium.

¶ 2. Præter. Sicut quantitas indiuiduatur ex substantia, ita etiam & alia accidentia. si ergo quantitas dimensua panis aut vini remanet indiuiduata, secundum esse prius habitum, in quo conseruatur, pari ratione & alia accidentia remanent indiuiduata secundum esse, quod prius habebant in substantia, non ergo sunt in quantitate dimensua sicut in subiecto, cum omne accidens indiuidetur per suum subiectum.

¶ 3. Præter. Inter alia accidentia panis & vini quæ remanent, deprehenduntur etiam sensu rarum & densum, quæ non possunt esse in quantitate dimensua, præter materiam existente: quia rarum est quod habet parum de materia sub magnis dimensionibus: densum autem quod habet multum de materia sub paruis dimensionibus, ut dicitur 4. Physic. non ergo videtur quod quantitas dimensua possit esse subiectum accidentium, quæ remanent in hoc sacramento.

¶ 4. Præter. Quantitas à subiecto separata, uidetur esse quantitas mathematica, quæ non est subiectum qualitarum sensibilium. Cum ergo accidentia, quæ remanent in hoc sacramento, sint sensibilia, uidetur quod non possint esse in hoc sacramento, sicut in subiecto in quantitate dimensua panis & vini remanente post consecrationem.

SED CONTRA est, quod qualitates non sunt diuisibiles nisi per accidens, scilicet ratione subiecti: diuiduntur autem qualitates remanentes in hoc sacramento per diuisionem quantitatis dimensua, sicut patet ad sensum, ergo quantitas dimensua est subiectum accidentium, quæ remanent in hoc sacramento.

RESPON. Dicendum, quod necesse est dicere accidentia alia quæ remanent in hoc sacramento, esse sicut in subiecto, in quantitate dimensua panis, vel vini, remanente. Primum quidem per hoc, quod ad sensum apparet aliquid quantum esse ibi coloratum, & alijs accidentibus affectum: nec in talibus sensibus decipitur. Secundum, quia prima dispositio materiam est quantitas dimensua: unde & Plato * posuit

primas differentias materiae, magnum & parum: & quia primum subiectum est materia, consequens est quod omnia alia accidentia referantur ad subiectum mediante quantitate dimensua (sicut & primum subiectum coloris dicitur esse superficies) ratione cuius quidam potuerunt dimensiones esse substantias corporum, ut dicitur in 1. Metaph. & quia subtracto subiecto, remanent accidentia secundum esse, quod prius habebant, consequens est, quod omnia accidentia remaneant fundata super quantitatem dimensuam. Tertio, quia cum subiectum

A sit principium indiuiduationis accidentium, oportet id quod ponitur aliquorum accidentium subiectum, esse aliquo modo indiuiduationis principium: est enim de ratione indiuidui, quod non possit in pluribus esse: quod quidem contingit dupliciter: uno modo, quia non est natum esse in aliquo: & hoc modo formæ immateriales separatae, per se subsistentes, sunt etiam per se ipsas indiuidue. Alio modo ex eo, quod forma substantialis uel accidentalis, est quidem nata in aliquo esse, non tamen in pluribus: sicut hæc albedo, quæ est in hoc corpore. Quantum igitur ad primum, materia est indiuiduationis principium omnibus formis inhaerentibus: quia cum huiusmodi formæ quantum est de se, sint natae in aliquo esse, sicut in subiecto, ex quo aliqua earum recipitur in materia, quæ non est in alio, iam nec forma ipsa sic existens potest in alio esse. Quantum autem ad secundum, dicendum est, quod indiuiduationis principium est quantitas dimensua: ex hoc enim aliquid est natum esse in uno solo, quod illud est in se indiuiduum, & diuisum ab omnibus alijs: diuisio autem accidit substantiæ ratione quantitatis, ut dicitur in 1. Physic. & ideo ipsa quantitas dimensua est quoddam indiuiduationis principium huiusmodi formis, in quantum scilicet diuersæ formæ numero sunt in diuersis partibus materiae: unde & ipsa quantitas dimensua secundum se habet quædam indiuiduationem, ita quod possumus imaginari plures lineas * separatas eiusdem speciei, differentes positione, quæ cadit in ratione huius quantitatis: conuenit enim dimensionibus, quæ sit quantitas positionem habens: & ideo potius quantitas dimensua potest esse subiectum aliorum accidentium quam e conuerso.

B AD PRIMUM ergo dicendum, quod accidens per se non potest esse subiectum alterius accidentis: quia per se non est. Secundum uero quod est in alio, unum accidens dicitur esse subiectum alterius, in quantum unum accidens recipitur in subiecto, alio mediante, sicut superficies dicitur esse subiectum coloris: unde quando accidenti datur diuinitus ut per se sit, potest etiam per se alterius accidentis subiectum esse.

C AD SECVDVM dicendum, quod alia accidentia, etiam secundum quod erant in substantia panis, indiuiduabantur mediante quantitate dimensua, sicut dictum est. * & ideo potius quantitas dimensua est subiectum aliorum accidentium remanentium in hoc sacramento, quam e conuerso.

D AD TERTIVM dicendum, quod rarum, & densum, sunt quædam qualitates consequentes corpora ex hoc, quod habent multum, uel parum de materia sub dimensionibus: sicut etiam omnia alia accidentia consequuntur ex principijs substantiæ: & ideo sicut subtracta substantia, diuina uirtute conseruatur alia accidentia, ita subtracta materia, diuina uirtute conseruantur qualitates materiam consequentes, sicut rarum & densum.

E AD QVARTVM dicendum, quod quantitas mathematica non abstrahit à materia intelligibili, sed à materia sensibili, ut dicitur 7. Metaph. & dicitur autem materia sensibilis ex hoc, quod subijcitur sensibilibus qualitatibus: & ideo manifestum est, quod quantitas dimensua, quæ remanet in hoc sacramento sine subiecto, non est quantitas mathematica.

lib. 1. c. 1. q. 1. & 2. c. 1. q. 1. & 3. c. 1. q. 1. & 4. c. 1. q. 1.

D. 1.

lib. 1. c. 1. q. 1. & 2. c. 1. q. 1. & 3. c. 1. q. 1. & 4. c. 1. q. 1.

lib. 1. c. 1. q. 1. & 2. c. 1. q. 1. & 3. c. 1. q. 1. & 4. c. 1. q. 1.

lib. 1. c. 1. q. 1. & 2. c. 1. q. 1. & 3. c. 1. q. 1. & 4. c. 1. q. 1.

lib. 1. c. 1. q. 1. & 2. c. 1. q. 1. & 3. c. 1. q. 1. & 4. c. 1. q. 1.

lib. 1. c. 1. q. 1. & 2. c. 1. q. 1. & 3. c. 1. q. 1. & 4. c. 1. q. 1.

lib. 1. c. 1. q. 1. & 2. c. 1. q. 1. & 3. c. 1. q. 1. & 4. c. 1. q. 1.

lib. 1. c. 1. q. 1. & 2. c. 1. q. 1. & 3. c. 1. q. 1. & 4. c. 1. q. 1.

lib. 1. c. 1. q. 1. & 2. c. 1. q. 1. & 3. c. 1. q. 1. & 4. c. 1. q. 1.

lib. 1. c. 1. q. 1. & 2. c. 1. q. 1. & 3. c. 1. q. 1. & 4. c. 1. q. 1.